

**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van de voormalige
"Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen", te Antwerpen**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING,
TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010 en 19 november 2010;

Gelet op het ministerieel besluit van 26 maart 2010 houdende de vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen voormalige "Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen", te Antwerpen, Jozef De Bomstraat 11;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door het agentschap Ruimte en Erfgoed, afdeling Antwerpen op 19 oktober 2010 zoals voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 2 december 2010;

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 :

Wegens de historische, artistieke en sociaal-culturele waarde:

-als monument:

Voormalige Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen, gelegen te Antwerpen, Jozef de Bomstraat 11;

bekend ten kadaster:

Antwerpen, 10^e afdeling, sectie K, perceelnummer 2760D8.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De *historische*, meer bepaald de cultuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

De voormalige "Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen" bekleedt een unieke plaats in de geschiedenis van het katholiek onderwijs in Vlaanderen. Haar oprichting in 1919 is onlosmakelijk verbonden met de uitzonderlijke positie die Marie Elisabeth Belpaire (1853-1948) in de sociale, de culturele en de pedagogische geschiedenis van Vlaanderen inneemt. Door haar sociaal engagement, haar betrokkenheid bij de Vlaamse zaak, haar christelijke en feministische gedrevenheid en niet in het minst door haar financiële steun drukte zij op tal van initiatieven haar stempel. Belangwekkende pedagogische projecten, die door toedoen van juffrouw Belpaire tot stand kwamen, waren de oprichting van meisjesscholen en studiekringen voor vrouwen zoals het Anna Bijnsinstituut (1875 en volgende), de Extension Universitaire pour femmes (1896), het Institut Belpaire (1902), de Cours supérieur (1905), de Sint-Ludgardisschool, de Vlaamse afdeling van het Belpaire-instituut (1911) en op het hoogste niveau de Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen (1919), alle in Antwerpen. In deze instelling wilde zij haar dierbaarste opvoedingsidealen voor meisjes verwezenlijkt zien: een degelijke intellectuele opleiding van de Vlaamse vrouw, sociale bewustwording en religieuze vorming. De doelstellingen van de stichters sloten aan bij wat er toen onder de progressieve katholieken leefde. Hun visie op de aard van het te geven onderwijs baseerden ze op de geschriften van John Henry Newman, die de ideale universiteit opvatte als een plaats waar gespecialiseerd wetenschappelijk onderricht samenging met een brede morele vorming tot beschaafde en sociaal bekommerde christenen. Het professorenkorps werd samengesteld uit gediplomeerde leken. De instelling had geen kapel.

De *historische*, meer bepaald de architectuurhistorische waarde wordt omschreven als volgt:

De voor bescherming voorgestelde schoolgebouwen aan de Jozef De Bomstraat zijn een typisch product van de tweede generatie Sint-Lucasarchitecten, die de middeleeuwse, gotische bouwkunst en de eigen, nationale en christelijke tradities handhaafden als onvervangbare vormelijke inspiratiebron voor de eigentijdse, vroeg 20ste eeuwse architectuurpraktijk. Het gedachtegoed van Marie-Elisabeth Belpaire vond

in deze architectuur zijn meest perfecte uitdrukkingsvorm. De gebouwen zijn opgetrokken in 1905-1906 naar ontwerp van de leperse stadsarchitect Jules Coomans

en kaders perfect in de daar gebruikelijke "Vieux-Neufstijl", die zowel componenten aan de laat-gotische als aan de lokale Vlaamse renaissance ontleent. In het interieur zijn neogotische stijlkenmerken gecombineerd met zogenaamd "moderne" elementen, aangereikt door de arts and craftsbeweging en de art nouveau. Achter deze ogenschijnlijk traditionele architectuur gaat echter een vooruitstrevende constructie schuil met dragende bakstenen muren doch betonnen overspanningen; hier openbaart zich de ingenieur-architect en leerling van Joris Helleputte. De gefingeerde moer- en kinderbalkenconstructie maakt deel uit van zijn historiserende visie.

De *artistieke waarde* wordt omschreven als volgt:

De uitwendige vormgeving van de schoolgebouwen van de voormalige "Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen" grijpt terug naar de (West)-Vlaamse baksteenarchitectuur, waarin regionale gotische en renaissancistische stijlkenmerken zeer coherent werden verwerkt. Zowel in de algemene gevelopbouw als in de detaillering van bouwonderdelen en decoratieve toevoegingen gaan een grondige kennis, kunstzinnigheid en creativiteit hand in hand. Dit geldt ook voor de afwerking en inrichting van de inkomhal, de aansluitende kamers, de trapzaal, de Beethovenzaal, de bibliotheek, de tekenzaal, die naast uitgesproken neogotische kenmerken ook verwijzingen naar de arts and craftsbeweging en sobere art nouveau invloeden vertonen. Er zijn geen namen van decorateurs bekend. De Antwerpse kunstschilder Lode Verhees vervaardigde de lichtarmaturen en de smeedijzeren Beethovenkop (1909) in het auditorium.

De *socio- culturele waarde* wordt omschreven als volgt:

De voor bescherming voorgedragen gebouwen zijn opgericht als schoolgebouw en zijn tot op heden als onderwijsinstelling in gebruik. Ook wat de levensbeschouwelijke grondslag betreft is er een continuïteit van de door M.E. Belpaire opgerichte scholen - de Cours supérieur van het Institut Belpaire, waarvoor de gebouwen in oorsprong bedoeld waren, en de Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen, die er kort nadien onderdak vond - en de huidige instelling. De Katholieke Vlaamse Hogeschool voor Vrouwen, sedert 1969 Katholieke Vlaamse Hogeschool, werd in 2000 opgenomen in de Lessiushogeschool. Sedert 1922 en dit tot op heden geniet ze binnen de Associatie van de K.U. Leuven de bescherming en wetenschappelijke ondersteuning van deze universiteit

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009 en 4 december 2009 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009 en 11 januari 2010).

Brussel,

06 APR. 2011

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS